

ΚΗΡΥΓΜΑ Α' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ)
(Ο θρίαμβος των αγίων εικόνων)

Αδελφοί μου,

Αν κάποιος αρκестθεί στις πληροφορίες και τις γνώσεις που παρέχουν τα συνήθη ακαδημαϊκά ιστορικά συγγράμματα, θα σχηματίσει τη γνώμη ότι η εικονομαχία αποτελούσε ένα κίνημα εκ των άνω, από την πλευρά της αυτοκρατορικής εξουσίας, με σκοπό την αναμόρφωση της εκκλησιαστικής ζωής.

Η εκτίμηση, όμως, αυτή είναι επιδερμική και βασίζεται σε επιφανειακά φαινόμενα. Βέβαια η εικονομαχία ξεκίνησε πράγματι με πρόφαση την πρόοδο και την ευσέβεια, αλλά η αιματηρή ιστορία της αποκτά άλλες διαστάσεις, αν αποτιμηθεί με πνευματικά κριτήρια και ορθόδοξες θεολογικές προϋποθέσεις. Αν δούμε έτσι την εικονομαχία θα καταλάβουμε ότι είναι ένα κίνημα βαθύτατα συντηρητικό από πνευματική άποψη. Είναι μια έκφραση του ανθρώπου που δεν μπορεί να κατανοήσει και να αποδεχθεί το μυστήριο της ενανθρωπήσεως του Θεού Λόγου.

Στα πλαίσια της Παλαιάς Διαθήκης οι εικόνες ήταν απαγορευμένες από το Μωσαϊκό Νόμο για να προφυλαχθούν οι πνευματικά ανώριμοι άνθρωποι από τον κίνδυνο της ειδωλολατρίας. Η Βίβλος, και κυρίως η Γένεση, είναι ένα βιβλίο γεμάτο ανθρωπομορφικές συμβάσεις, ένα βιβλίο που εκφράζεται με την γλώσσα της εικόνας. Επομένως οι ιεροί συγγραφείς δεν απορρίπτουν την εικόνα καθ'εαυτήν, αλλά είναι διστακτικοί στη χρήση της γιατί γνωρίζουν τη τάση του λαού προς τον ειδωλολατρικό πειρασμό. Η απαγόρευση εικόνων από την Παλαιά Διαθήκη έχει χαρακτήρα παιδαγωγικής σκοπιμότητας.

Η Π.Δ. διδάσκει ότι ο άνθρωπος είναι εικόνα του ενός αληθινού Θεού, που απαγορεύεται να κατασκευάσει κανείς αισθητή εικόνα του. Μόνο στον άνθρωπο επιφυλάσσεται το προνόμιο να αποτελεί ζωντανή εικόνα του Θεού στη γη. Με την ενανθρώπιση, όμως, του Θεού, την έλευση του Χριστού στη γη, τα πράγματα αλλάζουν.

Η κτιστή φύση προσλαμβάνεται από τον άκτιστο Θεό για να μεταμορφωθεί και να θεωθεί. Ο Θεός έρχεται κοντά στον άνθρωπο. Χωρίς να χάσει την υπερβατικότητά του γίνεται ο Εμμανουήλ, ο Θεός μαζί με μάς.

Στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού φανερώνεται η φύση της θείας και ανθρώπινης ζωής.

Ενώ ο άνθρωπος είναι μια ατελής εικόνα του Θεού, ο Χριστός είναι «τό ἀκηλίδωτον ἔσοπτρον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας καί εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ», «το ἀπαύγασμα τῆς δόξης», η τέλεια εικόνα του αοράτου Θεού. Στο πρόσωπο του Ιησού αποκαλύπτεται ο Θεός «Ὁ ἑώρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν Πατέρα».

Έτσι η Εκκλησία από τα πρώτα ιστορικά της βήματα απετόλμησε τη χρήση των εικόνων. Αρχικά σαν απλά σύμβολα και αλληγορικές παραστάσεις, για να φθάσει αργότερα στην ανάπτυξη μιάς δικῆς της ιερῆς τέχνης, της αγιογραφίας, που αποτελεί αισθητή αποτύπωση της δογματικῆς διδασκαλίας.

Η ύλη δεν απορρίφθηκε, όπως κάνουν οι ιδεαλιστές εικονομάχοι κάθε εποχῆς και εκδοχῆς, αλλά χρησιμοποιείται για να εκφράσει αισθητὰ τα γεγονότα της ιερῆς ιστορίας.

Ο ιστορημένος, δηλαδή ο αγιογραφημένος, ορθόδοξος ναός είναι ένα ανοιχτό Ευαγγέλιο που μπορούν να το διαβάσουν ακόμα και οι αγράμματοι. Παντού βλέπει κανείς τα ιερά πρόσωπα και τα ιερά γεγονότα. Αληθινή θεοφάνεια και θεοπτία! Ένα θαύμα που επιτεύχθηκε στα όρια της Εκκλησίας. Χάρη στην αγιογραφία η αλήθεια του παρόντος κόσμου φανερώνεται μπροστά μας, όπως η αλήθεια αυτή θα φανερωθεί στα έσχατα.

Η ορθόδοξη εικόνα αναπαριστά με υλικά μέσα το κτιστό αλλά όπως αυτό εισάγεται στη δόξα του ακτίστου. Έχει δηλαδή χαρακτήρα προφητικό και εσχατολογικό.

Η Εκκλησία κατέστησε την εικαστική τέχνη διάκονο του μυστηρίου της σωτηρίας.

Αφού το ανθρώπινο πρόσωπο αποτελεί μια μοναδική δυνατότητα εξεικόνισης του Θεού, η ορθόδοξη εκκλησιαστική εικόνα, που αποσκοπεί να δείξει το ανεπανάληπτο γεγονός του ανθρώπινου προσώπου, είναι η μόνη που μπορεί να τολμήσει το παράδοξο της εξεικόνισης του Θεού.

Όσοι δεν βιώνουν την αλήθεια της Εκκλησίας μέσα από την λατρεία και την ασκητική της παράδοση, σκοντάφτουν σ' αυτό το παράδοξο, το αντιμετωπίζουν ως μέγα σκάνδαλο και αυτό τους κάνει εικονομάχους.

Οι εικονομάχοι δεν θα μπορέσουν ποτέ να κατανοήσουν τη θέση και τη σημασία της εικόνας στην εκκλησιαστική ζωή και λατρεία. Δεν κατενόησαν τον μέγα ορθόδοξο απολογητή των ιερών εικόνων, τον άγιο Ιωάννη το Δαμασκηνό, που έλεγε: «οὐ προσκυνῶ τὴν ὕλην, προσκυνῶ τὸν δι' ὕλης δημιουργόν, τὸν ὕλην δι' ἐμέ γενόμενον, καί δι' ὕλης τὴν σωτηρίαν μου ἐργασάμενον τῇ ὕλῃ δι' ἧς ἡ σωτηρία μου εἰργασται».

Με όλα αυτά καταλαβαίνουμε τώρα, γιατί ο θρίαμβος και η αναστήλωση των ιερών εικόνων εορτάζεται κατά την Κυριακή αυτή ως κατ'εξοχήν ημέρα της Ορθοδοξίας, ως θρίαμβος της ορθής πίστεως επί των αιρέσεων.

Η αναστήλωση των εικόνων δεν σημαίνει δικαίωση των υπερβολών των αφελών εικονολατρών, αλλά αποκατάσταση της Ορθόδοξης εικόνας στη θέση που δικαιούται στα πλαίσια της Εκκλησιαστικής ζωής. Άλλωστε μιλάμε για νίκη της Ορθοδοξίας, όχι της εικονολατρίας.